

כי אם הירח מן החודש שעבר נראה בלילה, אין מקדשים למחרת את החדש [כדלעיל שם].

[ואזלא ואכסי — הלך הירח והתכסה].⁽³⁹⁾

אמר ליה רבי לרבי חייא: מאחר שהירח ממחזור החדש שעבר נראה היום, זיל לעין טב, וקדשיה לירחא.

לך למקום הנקרא עין טב, וקדש את החדש שם, אבל אל תקדשנו בעירנו, היות ואנשי העיר ראו את הלבנה של החודש החולף היום, ויתלוננו על שאנו מקדשים את החדש מחר.⁽⁴⁰⁾

ושלח לי ביד שליח סימנא, שאדע שקדשת את החדש — "דוד מלך ישראל חי וקים".

ובזה אדע שקדשת את החדש. ונקט סימן זה, מפני שדוד נמשל ללבנה, שנאמר עליו [תהילים פט]: "כסאו כשמש נגדי, כירח יכון עולם".⁽⁴¹⁾

תנו רבנן:

פעם אחת נתקשרו שמים בעבים, ונראית דמות לבנה בעשרים ותשעה לחדש.

כסבורים היו העם לומר היום ראש חדש, ובקשו בית דין לקדשו.

אמר להם רבן גמליאל: כך מקובלני מבית אבי אבא: אין חרושה של לבנה פחותה מעשרים ותשעה יום ומחצה [12 שעות שהם חצי יממה], ושני שלישי שעה, ושבעים ושלושה חלקים [מתוך 1080 חלקי שעה שיש בשעה].⁽⁴²⁾

ואותו היום שבו היה מעשה זה, מתה אמו של בן זוא, והספידה רבן גמליאל הספר גדול.

ולא מפני שהיתה ראויה לכך הספידה הספר שכזה. אלא, כדי שידעו העם שלא קידשו בית דין את החודש. שהרי ראש חדש אסור בהספד.

ומזה שהספיד רבן גמליאל באותו היום, יבינו הכל שלא קידשו את החדש.

אחרת: "שגזרו 'שמד' במקומו שלא יקדשו את החדש".

ותוספות כתבו שבעין טב היו בית דין הקבועים לקדש את החדש. ולפיכך רבי אמר לרבי חייא ללכת ולקדש את החדש שם.

41. לא משום שפחדו לומר קידוש החדש בפירוש, אלא בא להשמיענו שדוד המלך נמשל לירח. ריטב"א. [והביא הריטב"א שאף הערוך פירש כן באות ד'].⁽⁴¹⁾

42. חכמים חילקו את השעה ל— 1080 חלקים. מפני שמספר זה מתחלק לחצי ושליש ורבע וחומש ושישית ושמינית ותשיעית ועשירית.

39. כך פירש רש"י. אך תוספות הקשו על זה, שלעולם לא יתכן שהירח בסוף החדש יראה בתחילת הלילה. עיין שם. ובריטב"א.

40. כך פירש רש"י. ובגמרא לא מוזכר שבסופו של דבר הלבנה נראתה בליל השלושים, ואדרבה יש גורסים לעיל "ואזלה ואיכסי" — שהלבנה התכסתה. ואם כן הלבנה נראתה ביום הכ"ט בלבד. אך היה די בכך בכדי שאנשי העיר ירגנו על הדבר.

עוד פירש רש"י בשם מורו שרבי אמר לרבי חייא שילך לעין טב ולא יקדש את הלבנה במקומו, מפני שגזרו גזירה במקומו שלא יקדשו את החדש. והריטב"א מביא פירוש זה בלשון